

Handvat

*Samenwerken met ouders
aan kansengelijkheid voor kinderen*

Bedoeld als hulpmiddel voor scholen in het basis en voortgezet onderwijs bij het versterken van hun samenwerking met ouders

Mariëtte Lusse en Martine van der Pluijm, Hogeschool Rotterdam, 2023

Bijbehorende voorbeeldmaterialen en films zijn te vinden in de
[Gereedschapskist voor beter samenwerken met ouders](#)

Inleiding

Gelijke onderwijskansen van kinderen is een belangrijk thema in het onderwijs. Samenwerking met ouders is één van de manieren waarop scholen deze kansen kunnen bevorderen.¹ Het is daarom voor scholen van belang om een onderbouwde visie en praktijk te ontwikkelen met betrekking tot deze samenwerking.

Dit handvat is een hulpmiddel en praatpapier voor scholen om hun visie aan te scherpen en om na te gaan waar zij staan in de samenwerking met ouders. Op basis hiervan kunnen scholen keuzes maken in de concrete stappen die zij het komende schooljaar willen zetten om de samenwerking te versterken en daarmee de kansen van hun leerlingen te bevorderen. Dit handvat is opgebouwd aan de hand van vijf stappen, die van belang zijn voor het realiseren van de beoogde samenwerking gericht op het bevorderen van onderwijskansen. Het uitgangspunt van dit handvat is dat elke school de samenwerking met ouders anders vormgeeft en op een ander startpunt staat in de ontwikkeling hiervan. De vormgeving van de samenwerking is bovendien afhankelijk van de leeftijd van de kinderen en de achtergrond van de ouderpopulatie. Elke school zal daarom een andere stap willen zetten om hun samenwerking met ouders rond de ontwikkeling van de leerlingen te versterken.

Vijf stappen voor samenwerken met ouders

Het kennen van de thuisomgeving van alle leerlingen.

Het op orde hebben van de organisatie van het contact tussen school en ouders.

Het realiseren van een wederkerige relatie tussen school en ouders.

Het realiseren van pedagogische samenwerking rond de ontwikkeling van kinderen.

Het op maat faciliteren van ouders in risicosituaties in de samenwerking met school.

Deze vijf stappen vormen een geheel en bouwen op elkaar voort.

Werken met dit handvat

Dit handvat helpt scholen om per stap een eerste analyse te maken van hun samenwerking met ouders en op basis daarvan te kiezen welke verbeteringen doorgevoerd kunnen worden. Vragen die scholen zich bij de stappen kunnen stellen zijn: Wat wordt al gedaan, wat kan beter en wat is de volgende stap die de school daarin gaat zetten? Het monitoren van de stand van zaken is op school altijd een momentopname, want ieder jaar hebben klassenleraren weer te maken met nieuwe leerlingen en dus vragen alle stappen weer opnieuw invulling. Directeuren kunnen zelf een inschatting maken van de stand van zaken op hun school, maar het heeft meer impact als ook alle klassenleraren en zorgprofessionals bijdragen aan de analyse en keuze van verbeterstappen. Op basis van de stapsgewijze analyse, kiezen scholen welke verbeteringen zij over de hele linie willen doorvoeren. In de praktijk zullen deze verbeteringen vaak meerdere stappen gelijktijdig beïnvloeden.

NB In dit handvat verstaan we onder:

Ouders	Volwassenen die de dagelijkse zorg voor kinderen op zich nemen, dus ook familieleden, pleegouders of andere verzorgers
Klassenleraren	Leerkrachten in het basisonderwijs en mentoren in het voortgezet onderwijs
Zorgprofessionals	Intern begeleiders, ondersteuningscoördinatoren, brugfunctionarissen, medewerkers ouderbetrokkenheid, schoolmaatschappelijk werkers e.d.

Hoe samenwerken met ouders bijdraagt aan kansengelijkheid van kinderen

Theoretisch kader in een notendop

Samenwerken als basis

Samenwerking tussen school en ouders heeft een positief effect voor de ontwikkeling van kinderen, want kinderen gedijen het beste als hun leefwerelden thuis en op school goed op elkaar aansluiten.² Ouders begeleiden hun kind thuis in de ontwikkeling en leraren op school en stemmen daarover met elkaar af en faciliteren elkaar voor die begeleiding. Scholen die deze wederkerigheid als kern nemen voor de samenwerking met ouders, geven de gesprekken en bijeenkomst met ouders wezenlijk anders vorm dan traditioneel gebruikelijk is.

De rol van ouders thuis

Bij het vormgeven van de samenwerking met ouders is het goed om je te realiseren dat vooral de ondersteuning die ouders thuis bieden bijdraagt aan de onderwijskansen van hun kinderen.³ En dat geldt ongeacht het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond van ouders.⁴ Hierbij zijn verschillende typen ondersteuning te onderscheiden:⁵

- Pedagogische ondersteuning: interesse tonen, vertrouwen hebben, bemoedigen, autonomie ondersteunen.
- Taal- en ontwikkelingsstimulering: gesprekken voeren, samen spelen en (voor)lezen, de wereld helpen vergroten.⁶
- Leerondersteuning: hoge verwachtingen hebben, het helpen structureren van de schooldag, praten over school.
- Loopbaanondersteuning: klankbord zijn voor interesses, toekomstplannen en (school) loopbaankeuzes.

Informele begeleiding door ouders blijkt effectiever dan wanneer zij een instruerende rol op zich nemen.⁷ Hoewel alle ouders op deze wijze de ontwikkeling van hun kind kunnen bevorderen, zijn ouders met minder ervaring in het formele onderwijs zich niet altijd bewust van wat zij voor hun kinderen kunnen betekenen en/of twijfelen zij aan hun eigen kwaliteit of kennis hierin.⁸ Dit gebeurt vooral ook als zij denken dat zij hun kind instructie moeten kunnen bieden. Dit kan leiden tot verschillen tussen de leeromgeving en verwachtingen die kinderen op school ervaren en die omgeving en verwachtingen thuis.

Ouders faciliteren

Scholen kunnen ouders faciliteren voor het begeleiden van hun kind thuis, juist ook als ouders twijfelen aan hun eigen kennis. Leraren kunnen ouders meenemen in wat hun kinderen leren op school, hen succeservaringen laten opdoen en daarbij inspelen op de situatie van ouders. Dat vereist dat de school een samenwerkingsrelatie aangaat met de ouders van alle kinderen en deze relatie richten op de begeleiding van het eigen kind. Dit kunnen scholen realiseren door het gesprek aan te gaan met ouders en hen voorbeelden te laten ervaren met hun kind.

Leraren professionaliseren

Leraren kunnen de samenwerking en het faciliteren van ouders pas realiseren, als zij kennis hebben over welke rol van ouders daadwerkelijk effectief is voor de ontwikkeling van kinderen. Op basis daarvan kunnen zij als team een visie ontwikkelen en ouder (-kind) activiteiten ontwikkelen die daarop aansluiten. Dit vraagt dat leraren leren om bij ouders aan te sluiten en hen te ondersteunen in het vervullen van hun informele rol.

*Succesfactoren samenwerken met ouders, horend bij de vijf stappen**

De thuisomgeving kennen (stap 1)

1. De thuissituatie van elke leerling kennen.
2. Contact hebben met een ouder van elke leerling.

De organisatie op orde hebben (stap 2)

3. Oudercontact helder organiseren en communiceren.
4. Zorgen dat alle ouders zich welkom voelen.

Een wederkerige relatie realiseren (stap 3)

5. Vroegtijdig kennismaken met alle ouders.
6. De leerling een duidelijke positie geven in regulier contact met ouders.
7. Zorgen voor interactie, dialoog en uitwisseling van informatie met ouders.

Pedagogische samenwerking realiseren (stap 4)

8. Het gesprek tussen ouders en kind thuis voeren.
9. Ook aandacht besteden aan wat goed gaat bij de leerling.
10. De (schoolloopbaan-)ontwikkeling van de leerling als leidraad nemen voor contact met ouders.
11. Een concreet plan initiëren op ontwikkelpunten van de leerling, waarin de rol van leerling, ouder en school duidelijk en gelijkwaardig is.

Faciliteren van ouders in risicosituaties (stap 5)

12. Ouders bekrachtigen in hun rol en aansluiten op hun behoeften en mogelijkheden.
13. Zorgen en teleurstellingen bespreekbaar maken en bijdragen bij aan (nieuw) perspectief.
14. Waar nodig ook contact hebben met een andere begeleider van de leerling.

Randvoorwaarden voor samenwerken met ouders

- School heeft een heldere, onderbouwde visie op samenwerken met ouders.
- School heeft een heldere taakverdeling en samenwerkingsstructuur voor klassenleraren en zorgprofessionals.
- School rust klassenleraren en zorgprofessionals toe op en faciliteert hen voor hun rol in de samenwerking met ouders.

* Deze succesfactoren en stappen zijn gebaseerd op succesfactoren voor samenwerken met ouders (Lusse, 2013; 2019)⁹ en samenwerken met ouders aan taalontwikkeling van jonge kinderen (Van der Pluijm, 2020)¹⁰.

Stap 1: Het kennen van de thuisomgeving van alle leerlingen

Wat

Klassenleraren (leerkrachten in het basisonderwijs en mentoren in het voortgezet onderwijs) kennen de achtergrond van alle leerlingen in hun klas. Zij hebben een beeld van de gezinssamenstelling, de woonomgeving, de thuistaal en mogelijke risicofactoren (lage opleiding ouders, laaggeletterdheid, lvb, armoede, ziekte bij ouder of kind, werkloosheid).

Waarom

Vanuit de kennis over het gezin kunnen klassenleraren beter aansluiten bij leerling en ouders en beter onderwijs bieden aan leerlingen. Vanuit dit inzicht wordt het mogelijk ouders te faciliteren passend bij hun individuele behoeften en mogelijkheden. Waar nodig brengen zij de ouders voor extra ondersteuning in contact met de medewerker ouderbetrokkenheid en/of schoolmaatschappelijk werker in de school.

Succesfactoren

- De thuissituatie van elke leerling kennen.
- Contact hebben met een ouder van elke leerling.

Werkwijze

- Een **checklist oudercontact** helpt klassenleraren om in een klassenlijst in beeld te brengen wat zij weten over de gezinsachtergrond en hoe het gesteld is met het contact met de ouders van alle leerlingen in de klas. Het verzamelen van informatie begint al voor leerlingen in de klas komen, door het gebruik van beschikbare informatie in het administratiesysteem en door het raadplegen van collega's, onder andere bij de overdracht van leerlingen. Gaandeweg het schooljaar groeit de checklist en is er duidelijk van welke leerlingen de klassenleraar informatie over thuis mist.
- NB: Deze checklist is niet bedoeld als afvinklijst, maar als kijkpunten bij het leren kennen van de gezinnen met als doel beter aan te sluiten.

Checklist Thuisomgeving

	Ja	Beetje	Nee
De directie maakt een op analyse gebaseerd beeld van de leerlingenpopulatie (opleiding en werk ouders, moedertaal, geletterdheid, samenstelling gezin, eventuele zorgen over het kind of de gezinssituatie).	☐	☐	☐
De klassenleraar verzamelt informatie (o.a. in administratie of bij collega's) om de achtergrond van alle leerlingen te leren kennen (opleiding en werk ouders, moedertaal, geletterdheid, samenstelling gezin, schoolloopbaan en eventuele zorgen over het kind of de gezinssituatie).	☐	☐	☐
De klassenleraar analyseert de kennis van de thuissituatie van elk kind en benut deze in de begeleiding van het kind en in gesprek met de ouders.	☐	☐	☐
Actiepunten			

Stap 2: Het op orde hebben van de organisatie van het school-ouder contact

Wat

Medewerkers van school werken vanuit een gedeelde visie die uitnodigt tot samenwerking met alle ouders. De school hanteert een heldere jaaragenda, communiceert begrijpelijk en uitnodigend en verzorgt een goede ontvangst van ouders.

Waarom

Klassenleraren en ouders kunnen beter samenwerken en aansluiten bij leerling als zij gedeelde verwachtingen hebben over contactmomenten en kunnen voldoen aan de uitvoering daarvan.

Succesfactoren

- Oudercontact helder organiseren en communiceren.
- Zorgen dat alle ouders zich welkom voelen.

Werkwijzen

- Een jaarplanning waarin alle contactmomenten en activiteiten met ouders zijn opgenomen (van kennismaking, kijkmomenten tot ouder-kind activiteiten en voortgangsgesprekken). Door alle ouderactiviteiten vanuit vooraf gestelde doelen op school- en groeps- of niveau en in samenhang en transparant te plannen versterken zij elkaar en wordt bijgedragen aan doelgerichte samenwerking tussen school en ouders.
- Een **informatiekaart** geeft ouders de belangrijkste informatie over hoe ouders contact kunnen opnemen met de klassenleraar en wanneer zij op school verwacht worden formele contactmomenten. Ouders kunnen de kaart of centrale plek in huis ophangen, bv op de koelkast.

Checklist Organisatie

	Ja	Beetje	Nee
De directie formuleert, met het team, een heldere en met kennis onderbouwde visie op samenwerken met ouders, vertaalt deze naar handelen van iedere medewerker tijdens (in) formeel contact met ouders en stemt deze visie actief af op de behoeften en mogelijkheden van ouders.	☐	☐	☐
De directie formuleert een heldere jaarplanning voor formele contactmomenten met ouders passend bij voorkeuren van ouders en communiceert deze met team.	☐	☐	☐
Klassenleraren formuleren aanvullend op de jaarplanning van school een jaarplanning voor (in)formele contactmomenten met ouders op de groep passend bij behoeften en kenmerken van ouders en communiceert deze naar ouders.	☐	☐	☐
Klassenleraren herinneren ouders bijtijds aan formele contactmomenten en op meerdere manieren.	☐	☐	☐
Klassenleraren checken bij leerlingen wie met hen een contactmoment zal bezoeken.	☐	☐	☐
Alle teamleden hebben een vriendelijke, uitnodigende houding naar ouders (in persoon, telefoon en mail) en zorgen voor een goede ontvangst van ouders bij informeel en formeel contact.	☐	☐	☐
Klassenleraren evalueren regelmatig met de ouders in de groep/klas hoe zij het contact met school ervaren en stellen hun ouderactiviteiten en jaarplanning bij.	☐	☐	☐
Actiepunten			

Stap 3: Het realiseren van een wederkerige relatie tussen school en ouders

Wat

Klassenleraren kennen de ouders van elk kind in hun klas. In het contact met deze ouders is sprake van een positieve attitude en toonzetting en aandacht voor informatie-uitwisseling, dialoog en de positie van de leerling in deze relatie. De klassenleerkracht of mentor benut informele gespreksmomenten en start elk schooljaar met een individueel kennismakings-/startgesprek met de ouders van elke leerling.

Waarom

Samenwerking ontstaat als de gedeelde zorg voor ontwikkeling van de leerling centraal staat en klassenleraren met ouders wederzijdse verwachtingen afstemmen. Wederkerigheid ontstaat als klassenleraren zich met belangstelling verdiepen in de thuissituatie van leerlingen en andersom de ouders uitgenodigd worden zich te verdiepen in wat hun kinderen leren op school. Hierbij is het helpend als klassenleraren rekening houden met de voorkennis die ouders hebben.

Succesfactoren

- Vroegtijdig kennismaken met alle ouders.
- De leerling een duidelijke positie geven in regulier contact met ouders.
- Zorgen voor interactie, dialoog en uitwisseling van informatie met ouders.

Werkwijzen

- Informeel contact (fysiek bij halen en brengen, telefonisch of online) zijn rijke momenten om inzicht te krijgen in de dagelijkse ervaringen van leerlingen én ouders en stimuleren de relatievorming. Juist de afwezigheid van een directe aanleiding om elkaar te spreken geeft ruimte om vrij uit te wisselen op basis van interesse en betrokkenheid. Probeer informeel contact te hebben met de ouders van elke leerling.
- In individuele **kennismakingsgesprekken** maken klassenleraren kennis met de ouders van elke leerling in de klas. De gesprekken vinden plaats aan het begin van elk schooljaar en vormen de brug tussen het afgelopen schooljaar naar het nieuwe schooljaar en vereisen doordachte bespreekpunten. Kennismakingsgesprekken kunnen op school plaatsvinden, of in huisbezoeken.

Checklist Wederkerige relatie

	Ja	Beetje	Nee
De klassenleraar zorgt voor regelmatige informele momenten van contact met alle ouders.	☐	☐	☐
De klassenleraar voert individuele kennismakingsgesprekken met elke ouder aan het begin van elk schooljaar om (ambities, behoeften, mogelijkheden en onmogelijkheden van leerlingen en) ouders beter te leren kennen.	☐	☐	☐
Klassenleraren informeren ouders en leerlingen over activiteiten en inventariseren welke vragen leerlingen en ouders hebben om te bespreken.	☐	☐	☐
De directie kiest, met het team, wat de rol van leerlingen is bij elke activiteit en informeert leerlingen en ouders hierover. Klassenleraren betrekken leerlingen op de afgesproken wijze en ondersteunen leerlingen om hun rol te vervullen.	☐	☐	☐
Klassenleraren zorgen ervoor dat er in het gesprek steeds aandacht is voor het perspectief van leerlingen, ouders en school.	☐	☐	☐
Klassenleraren zorgen voor een positieve toon van het gesprek en hebben aandacht voor ieders kwaliteiten.	☐	☐	☐
Klassenleraren zorgen voor concrete afspraken over ieders rol ter ondersteuning van de ontwikkelpunten van de leerling.	☐	☐	☐
De directie faciliteert klassenleraren voor het voeren van individuele kennismakingsgesprekken met de ouders van elke leerling aan de start van het schooljaar en voor het hebben van informele gesprekken gedurende het schooljaar.	☐	☐	☐
Actiepunten			

Stap 4: Het realiseren van pedagogische samenwerking rond de ontwikkeling van kinderen

Wat

Leraren werken met ouders samen rond de ontwikkeling (o.a. taal, leren of de schoolloopbaanontwikkeling) van het kind. In de contactvormen met ouders wordt gewerkt aan de verbinding van de leefwereld thuis en op school. Hierbij staat de ontwikkeling en begeleiding van de leerling thuis en op school steeds centraal.

Waarom

De pedagogische verbinding van de leefwereld op school en thuis draagt substantieel bij aan de ontwikkeling en het leren van kinderen, zonder hierbij van thuis school te maken en andersom.

Succesfactoren

- Het gesprek tussen ouders en kind thuis voeden.
- Ook aandacht besteden aan wat goed gaat bij de leerling.
- De (schoolloopbaan-)ontwikkeling van de leerling als leidraad nemen voor contact met ouders.
- Een concreet plan initiëren op ontwikkelpunten bij de leerling, waarin de rol van leerling, ouder en school duidelijk en gelijkwaardig is.

Werkwijzen

- Kijkmomenten op school zijn momenten waarop de klassenleraar de klas openstelt voor ouders zodat zij kunnen zien en ervaren wat hun kind leert. Bij voorkeur hebben kinderen de regie over wat zij hun ouder laten zien en ervaren.
- **Voortgangsgesprekken** zijn individuele gesprekken die de klassenleraar gedurende het schooljaar voert met ouders (en bij voorkeur ook met de leerling) over de brede ontwikkeling van de leerling, thuis en op school.
- **Interactieve ouder-kindactiviteiten** zijn doelgerichte informele activiteiten die ouder en kind samen in de groep uitvoeren en die plezier en interactie uitlokken. Deze momenten helpen ouder en kind positieve ervaringen op te doen en geven de klassenleraar inzicht in de ouder-kind interactie. Door de aanwezigheid van andere ouders zien ouders elkaars voorbeelden en inspireren zij elkaar.
- **Interactieve ouderavonden** bieden activiteiten waarin ouders met hun kind zien en beleven wat hun kind leert of voor welke keuzes hun kind staat.
- Thuisopdrachten lokken positieve interactie tussen leerling en ouder. Ouders krijgen zo inzicht in wat hun kind leert op school en kinderen ervaren dat hun ouders hier interesse in heeft. Een handreiking voor het werken met thuisopdrachten verschijnt in 2024.
- NB In de handreikingen om ouders te betrekken bij de schoolloopbaanontwikkeling van de leerling in het **basisonderwijs** en in het **voortgezet onderwijs** zijn goede voorbeelden te vinden van loopbaangerichte thuisopdrachten, kennismakings- en voortgangsgesprekken en interactieve ouderavonden.

Checklist Pedagogische samenwerking

	Ja	Beetje	Nee
Klassenleraren geven ouders inzicht in wat het kind leert op school door werk van leerlingen te tonen en/of kijkmomenten voor ouders (en kind) te organiseren.	☐	☐	☐
Klassenleraren nodigen leerlingen en ouders uit voor voortgangsgesprekken en interactieve ouder-kindbijeenkomsten en doen hun best alle leerlingen en hun ouders hierin te bereiken.	☐	☐	☐
Klassenleraren besteden in voortgangsgesprekken en interactieve ouder-kindbijeenkomsten structureel aandacht aan de interesses, ambities en schoolloopbaankeuzes van de leerling en het LOB-programma op school.	☐	☐	☐
Klassenleraren helpen leerlingen te benoemen welke ontwikkelpunten zij hebben en zorgen voor concrete afspraken over de rol van leerling, school en ouders bij deze ontwikkelpunten.	☐	☐	☐
Klassenleraren zorgen voor een goede balans voor leren op school en thuis in de ondersteunende activiteiten en voor aandacht voor de ontwikkeling van de leerling op school en thuis.	☐	☐	☐
Klassenleraren voeren ouder-kind activiteiten uit en laten daarbij voorbeeldgedrag zien ter versterking van de dialoog tussen ouder en kind.	☐	☐	☐
Klassenleraren geven leerlingen en ouders tips die het gesprek tussen ouder en kind over wat het kind leert helpen bevorderen en komen hierop terug in de klas en in oudercontact.	☐	☐	☐
Actiepunten	☐	☐	☐

Stap 5: Het op maat faciliteren van ouders in risicosituaties in de samenwerking met school

Wat

Klassenleraren doen extra moeite om vertrouwen op te bouwen wanneer leerlingen opgroeien in omstandigheden die hun ontwikkeling belemmeren (zie stap 1) of wanneer sprake is van risicosituaties- of momenten (start op school, keuze- en overgangsmomenten, verzuim en risicogedrag van leerlingen, teleurstelling in de schoolloopbaan). Klassenleraren en zorgprofessionals (intern begeleiders, ondersteuningscoördinatoren, medewerkers ouderbetrokkenheid en schoolmaatschappelijk werkers) zetten zich in om samen met ouders de ontwikkeling van het kind te ondersteunen, passend bij kennis en mogelijkheden van ouders en zonder vooroordelen. Hierbij is het noodzakelijk dat klassenleraren beschikken over de benodigde kennis en competenties om bij alle ouders aan te sluiten, ongeacht hun achtergronden en in kunnen spelen op de omstandigheden die het leren van leerlingen belemmeren en samen met ouders tot uitvoerbare oplossingen te komen. Ook vereist dit een goede zorgstructuur in de school en samenwerking tussen klassenleraren en zorgprofessionals rond leerlingen en gezinnen.

Waarom

Als ouders onvoldoende zelfvertrouwen hebben om hun kind te steunen in de ontwikkeling, krijgen kinderen minder kansen. Het is goed als deze ouders meer aandacht en handvatten krijgen om hun rol thuis beter te vervullen. Die aandacht komt van de klassenleraar en kan aangevuld worden door aandacht van een medewerker ouderbetrokkenheid. Bij zorgen in de thuissituatie staat de ontwikkeling van kinderen onder druk en is het van belang dat zorgprofessionals de gezinnen helpen de juiste ondersteuning te krijgen.

Succesfactoren

- Ouders bekrachtigen in hun rol en aansluiten op hun behoeften en mogelijkheden.
- Zorgen en teleurstellingen bespreekbaar maken en bijdragen bij aan (nieuw) perspectief.
- Waar nodig ook contact hebben met een andere begeleider van de leerling.

Werkwijzen

- Interventies tijdens activiteiten op school (o.a. tijdens kijkmomenten of ouder-kind activiteiten) door aan te sluiten bij ouder en kind en door middel van voorbeeldgedrag en uitleg ouders strategieën aan te reiken. Zie bijvoorbeeld de handreiking **Blij(f) praten!**
- Activiteiten (bijv. in de ouderkamer) waarin ouders samen extra aandacht krijgen voor hoe zij de ontwikkeling van hun kind kunnen bevorderen.
- (Extra) huisbezoeken om de situatie thuis grondiger te leren kennen en een vertrouwensrelatie op te bouwen. Mogelijk ook door stimulerende activiteiten in de thuissituatie uit te voeren die helpen de positieve interactie ook in het gezin in te zetten en/of ouders door te verwijzen naar passende tegemoetkomingen of ondersteuning.
- (Extra) inzet zorgprofessional om ouders extra steun te bieden bij het begeleiden van het kind of het ondersteunen bij zorgen rond de thuisomgeving van het kind (armoede, veiligheid).
- **Signaleren, Ondersteunen en Stimuleren bij kinderarmoede.** Hierin hebben directie, klassenleraren, zorgprofessionals en externen elk een eigen rol.

Checklist Risicosituaties

	Ja	Beetje	Nee
De directie stimuleert en ondersteunt klassenleraren en zorgprofessionals om in samenhang ouders te ondersteunen.			
Klassenleraren signaleren omstandigheden in de thuisomgeving van leerlingen die hun ontwikkeling belemmeren en maken die bespreekbaar met ouders (o.a. laaggeletterdheid, armoede).	☐	☐	☐
Klassenleraren bieden waar nodig leerlingen en ouders aanvullende stimulans ter versterking van de rol van ouders tijdens ouders-kind activiteiten op school.	☐	☐	☐
Klassenleraren initiëren waar nodig aanvullende ondersteuning ter versterking van de rol van ouders in de thuisomgeving (bijv. bij de taalontwikkeling, het bevorderen van leren of het meedenken over schoolloopbaankeuzes).	☐	☐	☐
Medewerkers ouderbetrokkenheid bieden ouders extra activiteiten, waar zij met elkaar leren hoe zij de ontwikkeling van hun kind kunnen begeleiden.	☐	☐	☐
Klassenleraren bezoeken indien relevant gezinnen thuis ter versterking van de rol van ouders thuis.	☐	☐	☐
Klassenleraren betrekken zorgprofessionals bij aanvullende ondersteuning van de leerling en/of het gezin bij zorgvragen.	☐	☐	☐
Zorgprofessionals verwijzen ouders door naar mogelijke extra regelingen ter ondersteuning van de thuisomgeving (o.a. taal cursus, financiële-, sociale of opvoedsteun).	☐	☐	☐
Actiepunten			

Verder lezen

Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M. & Oolbekkink-Marchand, H. (2013). Leraren en ouderbetrokkenheid. Radboud Universiteit Nijmegen.

Fukkink, R. & Oostdam, R. (red) (2016). Onderwijs en opvoeding in een stedelijke context. Coutinho.

Lusse, M. (2019). School en thuis. Succesfactoren voor het verbinden van twee leefwerelden. Pica.

Oostdam, R. & de Vries, P. (2014). Samenwerken aan leren en opvoeden. Coutinho.

Van der Pluijm, M. (2022). Thuis in Taal. Samenwerken met álle ouders aan de taalontwikkeling van hun jonge kinderen. Tutti.

Van Vijfeijken, M. (2021). Wat is eerlijk? Werken aan kansengelijkheid in het onderwijs. Pica.

Gereedschapskist voor beter samenwerken met ouders

Over de auteurs

Mariette Lusse is lector *Samenwerken met ouders* (aan kansengelijkheid voor kinderen). Ook is zij lector *Kinderarmoede*. Martine van der Pluijm is lector *Samenwerken aan een Taalrijke Omgeving voor Jonge Kinderen*. Beiden werken zij bij Kenniscentrum Talentontwikkeling van Hogeschool Rotterdam.

Bronnen

- ¹ Higgins, H., Kokotsaki, D. & Coe, R. (2012). The teaching and learning toolkit. United Kingdom: Education Endowment foundation.
- ² OECD (2012). Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools. OECD Publishing.
- ² Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: experiments by nature and design. Cambridge: Harvard University Press.
- ⁵ Epstein, J.L. (2018). School, family and community partnerships in teacher's professional work. *Journal of Education for Teaching*, 44(3), 397-406.
- ⁵ Epstein, J.L. (1995). School-family-community partnerships: caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, May, 70/712.
- ³ Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M. & Oolbekkink-Marchand, H. (2013). Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren hierbij. Radboud Universiteit Nijmegen.
- ⁴ Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustments: A literature review, research report 433. London: Department for educational skills.
- ⁵ Lusse, M. (2019). School en thuis. Succesfactoren voor het verbinden van twee leefwerelden. Uitgeverij Pica.
- ⁶ Van der Pluijm, M. (2022). Thuis in Taal. Samenwerken met alle ouders aan de taalontwikkeling van jonge kinderen. Tutti.
- ⁷ Kenney-Benson, G. A., & Pomerantz, E. M. (2005). The role of mothers' use of control in children's perfectionism: Implications for the development of children's depressive symptoms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 23-46.
- ⁸ Hoover-Dempsey, K.V. & Sandler, H.W. (2005). Final performance report for OERI Grant 3 R305T010673. The social context of parental involvement: a path to enhanced achievement. Nashville: Vanderbilt University.
- ⁹ Lusse, M. (2013). Een kwestie van vertrouwen. Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval. Rotterdam: Rotterdam University Press.
- ¹⁰ Lusse, M. (2019). School en thuis. Succesfactoren voor het verbinden van twee leefwerelden. Uitgeverij Pica.
- ¹⁰ Van der Pluijm, M. (2020). At home in Language. Open universiteit.